Innovaatiotoiminnan indikaattorit ammattikorkeakoulujen rahoitusmalliin

Miika Kajanus, Antti Iire ja Tuomo Eskelinen

Korkeakoulu- ja innovaatiotutkimuksen päivät 27.-28.4. 2015

yhteystiedot: miika.kajanus@savonia.fi, puh. 044 785 6812

Suomen ammattikorkeakoulujärjestelmä perustettiin 1990-luvulla ja se on kehittynyt laajaksi ja dynaamiseksi korkeakoulusektoriksi. Vuodesta 2003 tehtäviin on virallisesti kuulunut tutkimus- ja kehittämistoiminta ja kuluvan vuoden alusta voimaan tulleessa ammattikorkeakoululaissa tehtäviin lisättiin myös innovaatiotoiminta. Ammattikorkeakoulujen rahoitus perustuu tulosperustaiseen rahoitusmalliin, jossa on koulutusta ja tk-toimintaa mittaavia indikaattoreita. Rahoitusmallia tullaan uudistamaan vuonna 2017.

Joulukuussa 2014 Euroopan standardisoimisjärjestöt ja Suomen Standardisoimisliitto sen osana hyväksyivät viiden vuoden työn tuloksena Innovaatiojohtamisen teknisen spesifikaation. Teknisessä spesifikaatiossa esitetään käsitteistö innovaatioiden hallintajärjestelmän luomiseen ja ylläpitämiseen. Käsitteistö on tarkoitettu sovellettavaksi kaikkiin julkisiin ja yksityisiin organisaatioihin toimialasta, tyypistä tai koosta riippumatta.

Tässä paperissa pohditaan, voisiko standardisoituja teknisiä spesifikaatioita hyödyntää ammattikorkeakoulujen rahoitusmallin kehittämiseen. Aluksi tarkastelemme ammattikorkeakoulujen tki-toimintaa ja sen tuloksellisuuden seurannan tarpeita ja mahdollisuuksia. Seuraavaksi tarkastelemme vuosikymmenien aikana kehittynyttä innovaatioiden mittaamista ja seurantaa. Tarkastelujen johtopäätöksenä teemme ehdotuksen innovaatiotoiminnan indikaattoreiksi ja mittaamisjärjestelmäksi ammattikorkeakoulujen rahoitusmalliin. Indikaattoreiksi ehdotamme työstettyjen *innovaatioiden lukumäärää* ja *vaikuttavuutta, tki-opintopisteiden lukumäärää* sekä *aluetalouden mittareina* alueen yritysten liikevaihdon, työpaikkojen sekä viennin osuuden muutosta. Ehdotuksemme perustuu harmonisoituun CRM-järjestelmään yksilöllisesti rekisteröityihin innovaatioihin, hyödyntäjiltä systemaattisesti kysyttyyn palautteeseen sekä Tilastokeskuksen tietoihin.

TKI-toiminnan mittaamista on tutkittu paljon. Ammattikorkeakoulujen tki-toiminnan kansainvälinen arvioinnin 2012 mukaan mittaamisen tulisi palvella ja ohjata toimintaa. AMK-laki edellyttää että tki-toiminta tukee opetusta, edistää työelämää ja aluekehitystä sekä uudistaa elinkeinorakennetta. Tutkintojen viitekehys amk-tasolla korostaa *kriittistä ymmärrystä, kykyä innovaatioihin ja vastuun ottamista ennakoimattomissa tilanteissa*. Opetusta tukeva tki-toiminta siis korostaa innovaatioelementtiä, samoin *työelämän ja aluekehityksen edistäminen sekä elinkeinorakenteen uudistaminen*. Mittaamisen tulisi ohjata toimintaa työelämän nykyisten toimintatapojen uudistamiseen ja parantamiseen, ei nykyisen toiminnan suorittamiseen eikä varsinkaan kannattamattoman toiminnan tukemiseen ja uudistusten lykkäämiseen.

Vuosikymmenien aikana innovaatiosta on muodostunut yritysten ja muiden organisaatioiden kehittämisen väline ja yhteiskunnallisen politiikan osa-alue. Käsitys innovaatiosta teknisen keksinnön patentointina ja

kaupallistamisena on laajentunut näkemykseksi myös käyttäjän tarpeista lähtevänä ja sosiaalisen ulottuvuudet omaavana kokonaisvaltaisena kehittämisenä. Innovaatioiden mittaaminen ja toiminnan ohjaaminen on ollut laajan tutkimustyön kohteena ja siihen on vakiintunut yleisesti hyväksytty käsitteistö. Käsitteistö on soveltavissa sekä julkisissa että yksityisissä organisaatioissa.

Innovaation on oltava käyttötilanteessaan uusi, mutta se ei ole innovaatio, ennen kuin on otettu käyttöön ja hyödynnetty. Innovaation toteutuminen voidaan luotettavasti todentaa vasta jälkikäteen. Innovaatio on suhteellinen, sama asia voi olla innovaatio jossain tilanteessa, mutta toisessa tilanteessa vakiintunutta toimintaa eikä näin ollen innovaatio. Innovaatioita ei voida mitata yksikäsitteisen absoluuttisilla mittareilla vaan mittaaminen on tehtävä tapauskohtaisesti käyttötilanne huomioiden.

Innovaatiotoiminnan yksiselitteinen mittaaminen edellyttää yksityiskohtaista rekisteriä, jonka perusteella toiminnan volyymi on todennettavissa. Vaikuttavuutta on kysyttävä innovaatioiden hyödyntäjiltä. Vaikuttavuutta on mitattava kolmesta näkökulmasta: miten hyvin ammattikorkeakoulun toteuttama kontribuutio edisti kyseisen innovaation kehittämistä ja käyttöönottoa, miten vaikuttava kyseinen innovaatio on toimeksiantaja-organisaation kannalta ja kuinka systemaattista ja itseään korjaavaa innovaatiotoiminta on?

Indikaattoreissa tulee olla myös kytkentä aluetalouden tuloksiin, kuten alueen yritysten kokonaisliikevaihdon kehitys, työllisten määrä ja viennin osuus. Näin AMKkien tki-toiminnan tulosten seuranta kytketään aluetalouden tulosten seurantaan. Tunnusluvut on saatavissa Tilastokeskukselta.

TKI-toiminnan mittaaminen edellyttää yhteisesti hyväksyttyjä indikaattoreita sekä luotettavaa järjestelmää mittausdatan keräämiseen, joka mahdollistaa tiedon keruun ja analysoinnin kohtuullisin kustannuksin ja luotettavasti. Innovaatioita koskevaa tietoa jo tällä hetkellä rekisteröidään ammattikorkeakouluissa asiakkuudenhallintajärjestelmiin (CRM), mutta menettelytavat ja sisällöt vaihtelevat.

Lähteitä

Arundel Anthony, Bordoy Catalina ja Kanerva Minna. 2008. Neglected innovators: How do innovative firms that do not perform R&D innovate? Results of an analysis of the Innobarometer 2007 survey No. 215. INNO-Metrics Thematic Paper. MERIT. March 31, 2008

CEN/TS 16555-1:fi Innovaatiojohtaminen. Osa 1: Innovaatioiden hallintajärjestelmä. Suomen standardisoimisliitto SFS.

Kettunen Ilkka. 2013. Mielekkyyden muotoilu. Autoetnografia tuotekehityksen alkuvaiheista. Acta Universitatis Lapponiensis 268.

Laasonen, Valtteri, Ranta, Tommi ja Uitto, Anssi. 2012. Julkiset yrityspalvelut alueilla. Selvitys innovaatio-, kansainvälistymis- ja alkavien yritysten palveluista. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja. Innovaatio 45/2012.

Maassen Peter, Spaapen Jack, Kallioinen Outi, Keränen Päivi, Penttinen Markku, Wiedenhofer Roswita, Mattila Johanna ja Kajaste Matti. 2012. From the bottom up. Evaluation of R&D actvities of Finnish Universities of Applied Sciences. The Finnish Higher Education Evaluation Council.

Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). 1995. THE MEASUREMENT OF SCIENTIFIC AND TECHNOLOGICAL ACTIVITIES PROPOSED GUIDELINES FOR COLLECTING AND INTERPRETING TECHNOLOGICAL INNOVATION DATA. OSLO MANUAL. Second Edition.

Saunila Minna. 2014. PERFORMANCE MANAGEMENT THROUGH INNOVATION CAPABILITY IN SMES. Acta Universitatis Lappeenrantaensis 582. Diss. Lappeenranta University of Technology

Suomen virallinen tilasto (SVT): Innovaatiotoiminta [verkkojulkaisu]. ISSN=1797-4380. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 3.3.2015]. Saantitapa: http://www.tilastokeskus.fi/til/inn/index.html

Tasku Leila. 2014. Indikaattoreiden vaikutus tuloksellisuusrahoitukseen. TKI-toiminnan vaikuttavuuden mittaamisen haasteita ammattikorkeakouluissa. Progradu tutkielma. Turun kauppakorkeakouloulu.

Valkonen Mervi. 2014. TULOSPOHJAINEN RAHOITUSMALLI. Tulosohjaus ammattikorkeakoulussa. Opinnäytetyö. Yrittäjyyden ja liiketoimintaosaamisen koulutusohjelma. Toukokuu 2014

Nettisivuja:

Community Innovation Survey
http://ec.europa.eu/eurostat/web/microdata/community_innovation_survey

Innovation Scoreboard http://ec.europa.eu/enterprise/policies/innovation/policy/innovation-scoreboard/index_en.htm

Regional Innovation Scoreboard http://ec.europa.eu/enterprise/policies/innovation/policy/regional-innovation/